

JAN ŁACH

KS. PROF. DR HAB. JAN STEPIEŃ — KILKA UWAG O JEGO DZIAŁALNOŚCI NAUKOWEJ

Kiedy przeglądałem i starałem się uporządkować zebrane dokumenty mojego stryja ks. prof. Stanisława Łacha, a było to przed trzydziestu laty, znalazłem wśród nich piękną fotografię młodego kapłana, o bujnej falującej czuprynie, ubranego w czarny długi płaszcz, zwany faliolą, związaną fantazyjnie pod brodą na szerokie tasiemki. Zapytałem: czyje to zdjęcie? Otrzymałem odpowiedź: to zdjęcie mojego przyjaciela z czasów studiów rzymskich na Papieskim Instytucie Biblijnym — ks. Jana Stępnia. Odbył je w latach 1936—1939. Kiedy postawiłem pytanie, co się z nim teraz dzieje odpowiedział ze smutkiem, że nie może nic publikować z powodu swoistej cenzury wobec jego osoby, gdyż w czasie wojny działał w podziemiu na wysokich stanowiskach w Armii Krajowej, a po wojnie był sądzony i znalazł się w więzieniu za zaangażowanie w działalność polityczną i za udzielanie pomocy ludziom.

Rzeczywiście, kiedy przeglądamy listę dorobku naukowego ks. prof. Stępnia dokumentowaną w publikacjach drukowanych, zauważamy przejmującą lukę lat 19-tu między recenzją G. Messiny, *Inizi di lirica e mistica persiana* w Coll Th 19 (1938), s. 541—542 i sześcioma artykułami, publikowanymi w czasopismach polskich i zagranicznych dopiero w 1957 roku (nie uwzględniam tu prac publikowanych w Kronicie Diecezji Sandomierskiej, w Prawdzie Katolickiej i w pismach Centralnego Wydziału Propagandy Stronnictwa Narodowego lat okupacji).

Przypada to na lata najbardziej znaczące dla młodego naukowca, bo na okres między 28 a 47 rokiem życia Profesora, a więc okres ważny dla wszystkich adeptów nauki. Okazuje się jednak, że ten okres był mimo wszystko okresem twórczym, chociaż nie objawiało się to w publikacjach. Był to czas przemyśleń, które znalazły swój wyraz w licznych od tego czasu najprzód artykułach a potem książkach.

Przemyślenia te i badania tyczą głównie dwóch z sobą połączonych zagadnień z problematyki pism św. Pawła Apostoła, a mianowicie ich kwestii filologiczno-literackich i egzegezy teologicznej. Od 1957 roku do naszych dni ukazały się przede wszystkim trzy znaczące książki ks. prof. Stępnia. Są to: *Eklezjologia św. Pawła*, Warszawa—Poznań 1972 (stron 400), *Teologia świętego Pawła*. (z podtytułem) *Człowiek i Kościół w zbawczym planie Boga*, Warszawa 1979 (stron 542), *Listy do Tesaloniczan i Pasterskie. Wstęp — przekład z oryginału — komentarz* (Pismo Święte Nowego Testamentu, t. IX), Poznań 1979 (stron 518).

Należy tu również wspomnieć o książce, którą także trzeba wpisać do rejestru dorobku ks. Profesora. Jest nią *Życie Jezusa Chrystusa w opisie ewangelistów*, Poznań 1957 (wyd. 4) stron 522, w której znaczna część roboty należy do ks. Profesora.

Pragnę zwrócić uwagę na niektóre wątki własnych przemyśleń naszego Profesora, zawartych w tych książkach. Za godne szczególnego podkreślenia uważam wywody na temat Pawłowego obrazu Izraela historycznego (*Teologia św. Pawła*, s. 304—347), a szczególnie to, co napisał ks. Stępień o roli Żydów w historii zbawienia (s. 324 nn), nie tylko ze względu na aktualność tematyki w naszych czasach, ale ze względu na walory argumentacji i wykładu tej części książki. Jest to bowiem nie tylko problem dla samego siebie, jak to najczęściej ukazują autorzy teologii czy komentarzy do Listu do Rzymian (por. T. Amiot, *L'enseignant de St. Paul*, Paris 1968, s. 413—421; K. Romaniuk, *List do Rzymian*, Poznań 1978, s. 197—237; H. Schlier, *Der Römerbrief*, Herders Th. Kommentar zum NT, Freiburg 1977, s. 282—348), ale zagadnienie ściśle podporządkowane Pawłowej wizji Kościoła, którą ks. prof. Stępień kompleksowo omówił najprzód w osobnym dziele (*Eklezjologia*, dz. cyt.), a następnie podporządkował ją wizji całej Pawłowej myśli teologicznej, w której zagadnienie Kościoła okazuje się być jej centrum (*Teologia św. Pawła*, s. 304—512).

Drugim zagadnieniem stanowiącym owoc własnych przemyśleń ks. Profesora, to pojęcie sumienia według św. Pawła. Okazuje się z wywodów, że nie był to i nie jest epizodyczny i historycznie tylko pojmowany traktat w całokształcie nauki Apostoła Narodów. Jest to problem ważny dla całej antropologii. Niektórzy z tutaj obecnych pamiętają dyskusję, jaka powstała po przedstawieniu poglądów ks. Profesora w tej materii. Po-

wodem jej była nie konwencjonalna argumentacja głównej tezy.

Autor ciekawej niewątpliwie teorii zamieścił swe przemyślenia na piśmie nie tylko w pierwszej części dzieła pt. *Teologia św. Pawła* (s. 39—79), ale też w skróconej formie III apendixu w *Komentarzu do listów do Tesaloniczan i listów pasterskich* (s. 469—482).

Do dorobku naukowego ks. prof. Stępnia zaliczyć trzeba szereg prac doktorskich napisanych pod jego kierunkiem. Wszystkie one dotyczą zagadnień teologii Pawłowej. Wymienię je tylko:

ks. R. Abramek, *Kościół jako rodzina Boża*;

ks. L. Olszewski, *Nakaz milczenia kobiet w Kościele (1 Kor 14, 34—35; 1 Tm 2, 11—12)*;

s. B. Kulazińska, *Rola kobiety w organizacji Kościoła pierwotnego*;

B. Widła, *Sens i miejsce przepowiadania w apostołacie hierarchicznym według doktryny św. Pawła*.

Nie wymieniam tu prac licencjackich i magisterskich, których powstało kilkadziesiąt i wszystkie one wiążą się z problematyką teologiczną Apostoła Narodów. Niektóre z tych prac opublikowano drukiem w specjalnej pozycji książkowej redagowanej przez ks. doc. Frankowskiego i wydanej w 1976 roku (*Warszawskie Studia Biblijne*, t. I).

Przyznam szczerze, że stawiałem sobie pytanie, dlaczego ks. prof. Stępień tak wiele czasu w swych pracach badawczych udokumentowanych w artykułach i książkach poświęcił listom św. Pawła do Tesaloniczan. Wydaje mi się, że główna przyczyna tego faktu leży w treści tych listów, w których tak mocno dochodzi do głosu paruzja i eschatologia. Po przeżyciach osobistych, które — co tu ukrywać — mocno zaciążyły na psychice człowieka i naukowca, najbliższa tym przeżyciom jest myśl o radosnej nadziei powtórnego przyjścia Pana.

Jan Łach